

POLITIET

Ungdomskriminalitet Nordland Politidistrikt

**NORDLAND POLITIDISTRIKT/FEFE
30.05.25**

Innhold

1. Oppsummering	3
2. Innledning	4
3. Bakgrunn	5
4. Ungdomskriminalitet	6
4.1. Ungdomskriminalitet i mediene	6
4.2. Ungdomskriminalitet i Norge	6
UNGDATA 2024.....	9
5. Ungdomskriminalitet i Nordland politidistrikt.....	9
5.1. Utviklingen i ungdomskriminalitet i Nordland.....	10
5.2. Hvilke typer lovbrudd begår ungdom?	12
5.2.1. Vold og trusler	13
5.2.2. Skadeverk	15
5.2.3. Vinning	15
5.2.4. Narkotika	16
5.2.5. Gjengdannelser – har vi kriminelle ungdomsgjenger i Nordland?	17
5.2.6. Seksuallovbrudd	17
5.2.7. Annen kriminalitet - Trafikk og ordensforstyrrelser.....	18
5.2.8. Alder på unge kriminelle i Nordland	19
5.3. Ungdomskriminalitet i Nordlands distriktsenheter	20
6. Trender og intervjuer	23
6.1. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Ofoten	23
6.2. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Lofoten og Vesterålen.....	24
6.3. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Salten	25
6.4. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Rana	27
6.5. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Helgeland	28
7. Konklusjon – ungdomskriminalitet i Nordland	30
8. Ungdomskriminalitet i Nordland frem mot 2026.....	31

1. Oppsummering

- Utviklingen i kriminalitet begått av ungdom under 18 år i Nordland politidistrikt viser en langsiktig nedgang, men enkelte kriminalitetskategorier, særlig vold og trusler, har økt etter 2019. I 2023 nådde denne kategorien et toppnivå og utgjorde cirka 25 % av alle straffesaker med ungdom under 18 år. Det er nå etterfulgt av en nedgang i 2024.
 - Flere ungdommer anmeldes for enkelthendelser, mens antall saker per person har gått ned. Dette tyder på økt involvering i enkelthendelser blant flere, men at en mindre gruppe gjengangere fortsatt står for en stor andel av lovbruddene.
 - Totalt er omtrent 2 % av ungdom i Nordland registrert som mistenkt, siktet eller domfelt.
- Kriminalitetsbildet varierer geografisk, med GDE Salten som den mest belastede distriktsenheten. GDE Helgeland og GDE Lofoten og Vesterålen har også sett en svak økning innen flere kriminalitetskategorier..
 - GDE Helgeland har hatt en økning på omtrent 50 % i politioppdrag, fra 53 oppdrag i 2023 til 80 i 2024. Dette er den største økningen blant GDE-ene. Politioppdrag omfatter hendelser der politiet rykker ut eller håndterer saker knyttet til ungdom under 18 år, som kan være vold, trusler, trafikkforhold eller savnede ungdommer.
- Sosiale medier spiller en sentral rolle i kriminalitet begått av ungdom under 18 år og benyttes til rekruttering, synliggjøring av vold og trusler, spredning av seksualisert innhold, samt utpressing og normalisering av rusbruk.
 - Ungdommer opplever at narkotika i økende grad er legalisert eller at det er få konsekvenser/ lav risiko for å bli oppdaget eller straffet.
 - Seksuallovbrudd blant ungdom er i økende grad knyttet til digital deling av seksualisert innhold, og trusler/utpressing i forbindelse med dette, med antatte mørketall.

Frem mot 2026

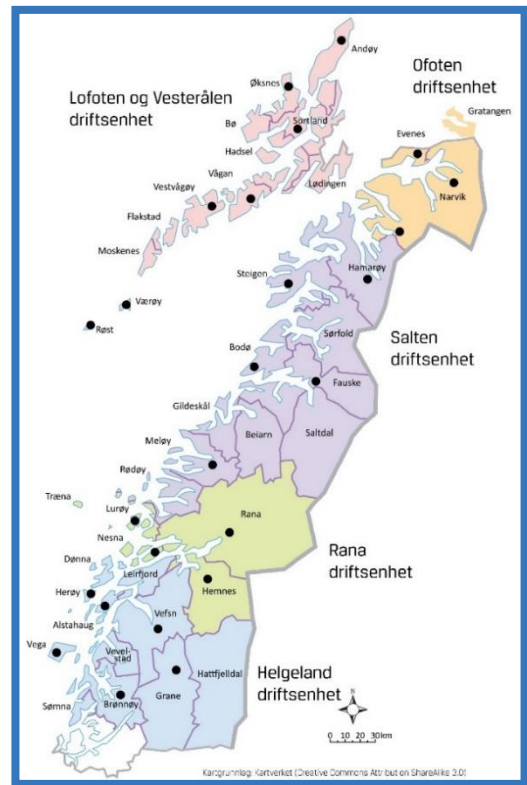
- Kriminalitetsbildet blant barn og unge i Nordland politidistrikt forventes å være stabilt i 2026, med vold og trusler som fortsatt fremtredende kriminalitetskategorier.
- Sosiale medier vil fortsatt fungere som en arena for trusler og vold, blant annet gjennom deling av voldsvideoer og bruk av digitale plattformer for å skape frykt og oppnå status.
- Seksuallovbrudd knyttet til deling av seksualisert innhold av barn på nett kan øke, som følge av lav terskel for deling, begrenset forståelse for konsekvenser og svak digital dømmekraft.
- Selvrapporteringsdata og kvalitative intervjuer tyder på økt narkotikabruk blant ungdom, særlig i bynære områder og blant eldre ungdom. Det forventes at det fortsatt vil være misforhold mellom faktisk bruk av narkotika og politiets registreringer i form av straffesaker i 2026.

2. Innledning

Rapportens formål er å gi en oversikt over hvordan kriminaliteten begått av barn og unge under 18 år i Nordland politidistrikt utvikler seg, finne sentrale utviklingstrekk og se på geografiske forskjeller internt i distriktet. Rapportens andre utgave er en oppdatert versjon for å vise eventuelle endringer i kriminalitet begått av ungdom fra 2023 til 2024.

Rapporten er basert på politiets egne systemer som inkluderer registrerte straffesaker, politioppdrag¹ og andre tilgjengelige systemer. Ungdomskriminalitet som fenomen kan imidlertid ikke beskrives kun på bakgrunn av informasjon fra politiets egne registre. Derfor ble det i forbindelse med rapportens første utgave i 2024 utført totalt 70 intervjuer i hver av Nordland politidistrikts geografiske driftsenheter (GDE) med intervjuobjekter fra kommuner, offentlige etater, skoler og deler av helseforetaket for å skape en bedre oversikt.

Ved å se på intervjuer i mindre områder vil politiet få bedre oversikt om politiets registre speiler utviklingen i ungdomskriminalitet, eller om det er områder der det oppleves større problemer som ikke registreres av politiet. I tillegg gir intervjuene et bedre grunnlag for å forstå bakgrunnen for ungdomskriminaliteten i de enkelte områdene. Det bredere informasjonsgrunnlaget gir et bedre utgangspunkt for å finne ut hvordan man kan forebygge ungdomskriminalitet i politidistriktet.

Figur 1 Geografiske driftsenheter i Nordland politidistrikt (GDE)

Rapporten viser blant annet statistikk for ungdomskriminalitet som viser utviklingen innen kategori og alder på ungdomskriminalitet.

¹ Oppdrag referer til når politiets operasjonssentral mottar en samtale og når de sender ut en patrulje på et oppdrag.

3. Bakgrunn

Oppdatering av rapporten er utarbeidet på oppdrag fra politimesteren i Nordland politidistrikt, som en videreføring av arbeidet som ble gjennomført i 2024. Rapportens formål er å svare på i hvilken grad ungdomskriminalitet utgjør en (større/mindre) utfordring i Nordland.

- Hva er status på nåsituasjonen?
- Går omfang og utvikling i feil retning?
- Er det grunnlag for bekymring?
- Eller er det ikke slik man kan få inntrykk av?
- Hvordan vil ungdomskriminaliteten utvikle seg det kommende året?

Politimesterens bestilling baserer seg på bekymringer om at ungdomskriminaliteten øker og blir mer alvorlig. Internt i politiet har Nordland politidistrikt geografiske driftsenheter meldt om økende utfordringer med ungdom under 18 år. Tilbakemeldinger fra ledere i driftsenhetene er at kriminaliteten blant ungdom øker, at alderen på kriminelle blir stadig yngre og at handlingene de utfører er mer alvorlige, i tillegg til at ungdom viser mindre respekt for politi og autoriteter enn før.

Rapporten er avgrenset til kategoriene: narkotika, seksuallovbrudd, skadeverk, vinning, vold og trusler, ordensforstyrrelser og gjengdannelser, og til slutt "annen²". Rapporten skal være et ugradert kunnskapsgrunnlag som kan deles med kommunene i tett dialog med politikontaktene i Nordland.

² Annen kriminalitet kan for eksempel være trafikk, snøscooterkjøring, bedrageri, datakriminalitet, nekte å oppgi personinformasjon til politiet, bruk av falsk legitimasjon eller hensynsløs atferd.

4. Ungdomskriminalitet

4.1. Ungdomskriminalitet i mediene

Nyhetsbildet så langt i 2025 indikerer en nasjonal nedgang i mediedekningen av ungdomskriminalitet i 2024 sammenlignet med 2023. Samtidig fremstår mediene fremstilling som noe motstridende. Til tross for rapportert nedgang i antall straffesaker – blant annet omtalt av politi i flere distrikt og enkelte aviser og nettmedier – preges nyhetsdekningen fortsatt av overskrifter som gir inntrykk av at ungdomskriminalitet er et økende og alvorlig samfunnsproblem. Manglende samsvar mellom mediebildet og registrert kriminalitet kan bidra til at både offentligheten og relevante samfunnsinstitusjoner får et skjevt eller unyansert bilde av den reelle situasjonen.

Figur 2 Utklipp av overskrifter fra nyhetssaker i ulike medier 2025

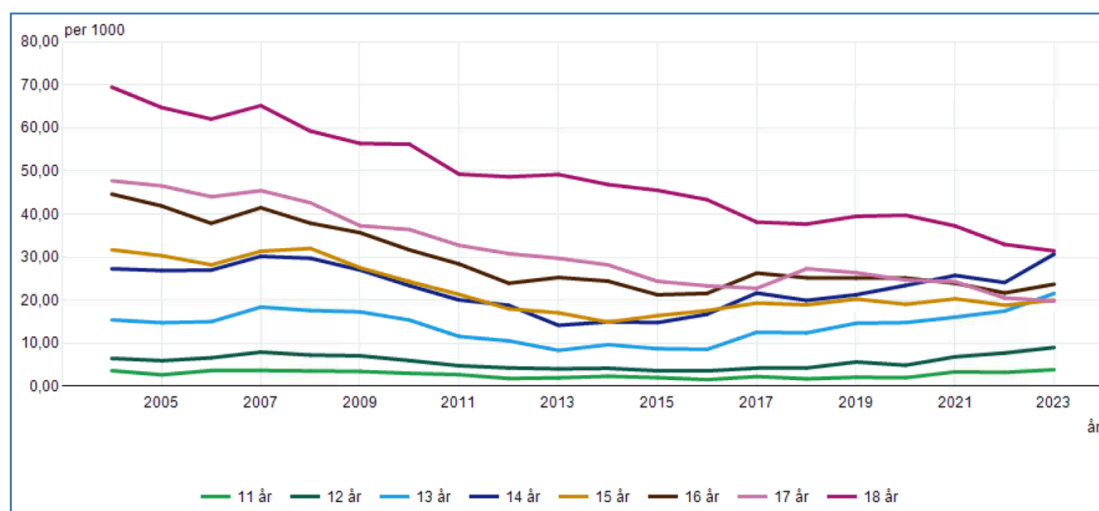
Siden 2023 har flere avisartikler og talspersoner fra ulike institusjoner pekt på at bruken av sosiale medier og filming av vold kan forsterke allerede eksisterende konflikter. Den hyppige delingen av voldelig materiale omtales som en mulig årsak til et økt antall anmeldelser i 2023 blant barn og unge under 18 år.³ Eksponering for innhold som blant annet vold, narkotika, vinning og seksuallovbrudd skjer på sosiale medier som eksempel Snapchat, Instagram, TikTok, Discord, og Telegram.

4.2. Ungdomskriminalitet i Norge

Ungdomskriminaliteten i Norge er generelt lav, og de aller fleste barn og unge er lovlydige. Nasjonale rapporter og undersøkelser fra 2023 viser at det totale omfanget av kriminalitet blant unge ikke har økt. Utviklingen blant barn og unge følger en nedadgående trend, i tråd med den generelle kriminalitetsutviklingen i befolkningen.

³ <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/hvorfor-okker-ungdomsvolden>

Selv om den generelle ungdomskriminaliteten har gått ned de siste 20 årene har antallet anmeldte saker økt siden 2016, som samsvarer med selvrapportert kriminalitet i nasjonale undersøkelser. Enkelte aldersgrupper og spesifikke lovbruddstyper har hatt en økning, særlig innen vinning, vold og seksuallovbrudd. De siste årene har for eksempel ungdom i alderen 13–16 år utgjort den største gruppen blant ungdom under 18 år som har blitt siktet for seksuallovbrudd.⁴

Figur 3, Grafen viser antall siktede personer per 1000 innbyggere innen alle lovbruddsgrupper, etter alder og år i Norge.⁵

Antall siktede personer og antall straffesaker samsvarer ikke nøyaktig. Dette skyldes at de fleste som begår kriminelle handlinger, kun står bak et fåtall lovbrudd, mens en liten gruppe ungdommer begår flere. Statistikken over registrert kriminalitet i Norge viser at de fleste barn og unge som er registrert med straffesak, kun blir mistenkt eller siktet for ett eller to lovbrudd i løpet av et år.

Det er en tendens til at de som begår flest kriminelle handlinger, har en lavere debutalder enn andre. Halvparten av denne gruppen er registrert i politiets systemer allerede før fylte 15 år. 'Gjengangere' – ungdom som har mer enn tre registrerte straffesaker – begynner i gjennomsnitt tidligere med lovbrudd enn de som ikke regnes som gjengangere. Å begå lovbrudd av alvorlig karakter i tidlig alder øker sannsynligheten for at personen også vil begå kriminelle handlinger senere i livet. Ofte har ungdom som begår kriminelle handlinger andre utfordringer, som ustabile forhold hjemme, utfordringer med psykisk helse, manglende skoletilpasning, svakt sosialt nettverk og/eller rusproblemer.⁶

⁴ Statistisk sentralbyrå (2025) [09415: Siktede personer, etter hovedlovbruddsgruppe, kjønn og alder \(og hovedlovbruddskategori -2014\). Absolutte tall og per 1 000 innbyggere 2002 - 2022. Statistikkbanken \(ssb.no\)](https://ssb.no/09415/Siktete-personer-etter-hovedlovbruddsgruppe-kjonn-og-alder-og-hovedlovbruddskategori-2014)

⁵ Statistisk sentralbyrå (2024) [09415: Siktede personer, etter alder og år. Siktede personer per 1 000 innbyggere, Alle lovbruddsgrupper, I alt.. Statistikkbanken \(ssb.no\)](https://ssb.no/09415/Siktete-personer-etter-alder-og-ar)

⁶ Bakken, Anders (2022). Ungdata 2022. Nasjonale resultater. OsloMet. NOVA-rapport 5/22 [Unqdata-rapport 2022 \(oslomet.no\)](https://oslomet.no/Unqdata-rapport-2022)

Politiets nasjonale trusselvurdering 2025

Ifølge politiets nasjonale trusselvurdering 2025 (PTV 2025) har vinningslovbrudd blant barn og unge under 18 år økt de siste to årene, men hadde en nedgang i 2024 sammenlignet med 2023. De fleste anmeldelsene gjelder mindre tyveri, særlig fra butikker, og begås ofte av gutter i alderen 13–17 år. Gutter begår litt over 60 % av lovbruddene. Det har vært en økning i antall "ungdomsran"⁷, særlig i Oslo-området. Noen få gjengangere står bak en stor andel av disse lovbruddene. Det må tas høyde for mørketall og usikkerhet i statistikken, blant annet på grunn av ulik registrering i politiets systemer og en frykt- og taushetskultur blant ungdom.⁸

Voldslovbrudd blant barn og unge under 18 år har økt de siste årene. Over 80 % av gjerningspersonene er gutter, og de fleste sakene gjelder kroppskrenkelser⁹ og trusler. Økt villighet til å anmelde og endringer i forståelsen av hva som er vold kan ha bidratt til økningen. Samtidig finnes det en taushetskultur blant ungdom, der mange vegrer seg for å anmelde eller vitne i frykt for hevnreaksjon. Dette kan vanskeliggjøre etterforskningen og kan bidra til mørketall i statistikken.¹⁰

Flere politidistrikt har de siste årene rapportert om økt rekruttering av barn og unge til kriminelle miljøer som ofte blir brukt til salg, frakt og oppbevaring av narkotika, eller til utpressing og grov vold. Kriminelle nettverk benytter ulike metoder for å utnytte sårbare unge, som å sette dem i gjeld eller lokke med løfter om penger, status og tilhørighet. Sosiale medier og kryptert kommunikasjon spiller en sentral rolle i rekrutteringsprosessen. Ungdom fra områder med hyppige voldsutfordringer er særlig i risikosonen. Manglende anerkjennelse, opplevd ekskludering og tidligere institusjonsopphold kan bidra til at ungdom tiltrekkes av gjengmiljøer. Selv om noen opplever tilhørighet, er det ofte vanskelig å komme seg ut på grunn av lojalitet, trusler eller gjeld. Mange av de unge ser seg ikke selv som ofre, men utnyttelse av sårbarhet for andres vinning kan være straffbart, uavhengig av hvordan den unge selv oppfatter situasjonen.¹¹

⁷ "Ungdomsran" er ikke et juridisk begrep, men brukes ofte i media, politi og forskning for å beskrive ran begått av unge personer, som regel under 18 år, og som ofte rammer andre ungdommer.

⁸ Politiets trusselvurdering (2025). Hentet 21.03.25: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2025.pdf>. S.23

⁹ Kroppskrenkelse er å utøve vold mot en annen person eller på annen måte fornærme personen fysisk

¹⁰ Politiets trusselvurdering (2025). Hentet 21.03.25: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2025.pdf>. S.21

¹¹ Politiets trusselvurdering (2025). Hentet 21.03.25: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2025.pdf>. S. 23 – 24

UNGDATA 2024

I den nyeste Ungdata-rapporten fra 2024 er ikke Nordland fylke inkludert i datagrunnlaget, men rapporten bygger på svar fra 150 600 ungdommer fra øvrige fylker og gir dermed et representativt nasjonalt bilde.

Rapportens hovedfunn viser at 9 av 10 ungdom har det generelt bra, samtidig er det flere utviklingstrekk som gir grunn til bekymring. Mobbetallene er de høyeste siden Ungdata startet sine målinger, og andelen ungdom som rapporterer om vold, slåssing, nasking, hærverk, rusbruk og mistriksel i skolen har økt fra 2023 til 2024.

Eksempelvis er det en liten økning i antall elever på videregående skole som bruker andre narkotiske stoffer enn hasj fra 2023 til 2024, se figur 3. Trenden viser en klar økning fra 2–3 % i 2014 til 8 % i 2023 – 2024. Økningen har vært gradvis, med størst vekst de siste årene.¹²

Figur 4. VGS elever som bruker andre narkotiske stoffer enn hasj og marihuana. Fra UNGDATA 2024.

Selvrapporteringsundersøkelser fra 2024

viser også at narkotikabruk er mest utbredt i urbane områder, særlig i de største byene. Bruken finnes i alle aldersgrupper, men er klart høyest blant unge mellom 16 og 25 år, og avtar med økende alder. Sammenlignet med andre europeiske land har Norge i dag en av de høyeste gjennomsnittene for kokainbruk.

5. Ungdomskriminalitet i Nordland politidistrikt

Det fremstår å være en økning i ungdomskriminalitet i enkelte av de geografiske driftsenhetene (GDE) i Nordland, primært innen narkotikabruk, vold, trusler og seksuallovbrudd. Dette er basert på data og informasjon fra politiets systemer, og intervjuer gjennomført i forbindelse med forrige rapport om ungdomskriminalitet. Registrerte straffesaker viser at økningen i Nordland PD fra 2022 til 2024 i hovedsak er innen vold, trusler, skadeverk og vinning.

Sosiale medier spiller en større rolle innen flere typer lovbrudd, spesielt innen trusler, seksuallovbrudd og narkotikakriminalitet. Personene politiet har intervjuet sier at narkotika har blitt langt mer normalisert blant ungdom, og flere sier at ungdommer oppfatter narkotikabruk som lovlig eller at risikoen og konsekvensene for å bli tatt er svært liten. Narkotika beskrives å være lett tilgjengelig for ungdom gjennom sosiale medier som for eksempel Snapchat.

¹² Ungdata 2024. Hentet 21.03.25: https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3145138/Ungdata2024_NasjonaleResultater_UU.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ungdomskriminalitet er mer synlig og tilgjengelig for allmennheten enn før, blant annet på grunn av bilder og videoer av voldshendelser som deles på nett. Dette kan føre til at saker som tidligere ikke ville blitt anmeldt, oftere blir rapportert av tredjepart som har sett hendelsene på sosiale medier.

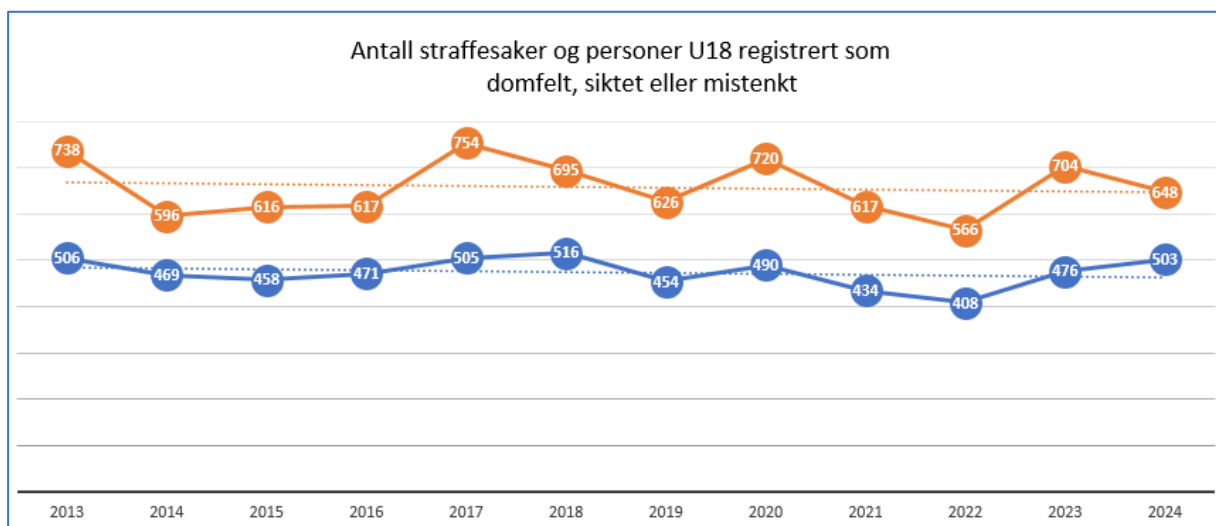
Økt deling av seksualisert innhold blant ungdom preger også straffesaker i større grad, der deling og spredning i sosiale medier fører til flere anmeldelser. Det er også flere tilfeller der ungdom blir presset for penger etter deling av seksualisert innhold, både fra andre ungdommer, men også av mer profesjonelle aktører. Gjennom intervjuene er det også rapportert om eksempler der fysiske overgrep begått av barn og unge under 18 år filmes og deles.

På tross av en økning i antall straffesaker som har utspring fra sosiale medier, følger ikke Nordland PD den generelle økningen innen registrert ungdomskriminalitet som andre politidistrikt.

5.1. Utviklingen i ungdomskriminalitet i Nordland

I forbindelse med oppdatering av ungdomsrapporten for 2025 ble det hentet ut ny statistikk for perioden 01.01.13 – 31.12.24. Dette medfører endringer i statistikken som ble vist til i første utgave av rapporten (utg. 2024). For å få et helhetlig bilde er det inkludert straffesaker begått utenfor Nordland politidistrikt av gjengangere bosatt i Nordland. Dersom ungdom som har straffesaker registrert utenfor Nordland flytter til et annet politidistrikt, blir sakene ikke lenger registrert i statistikken for Nordland.

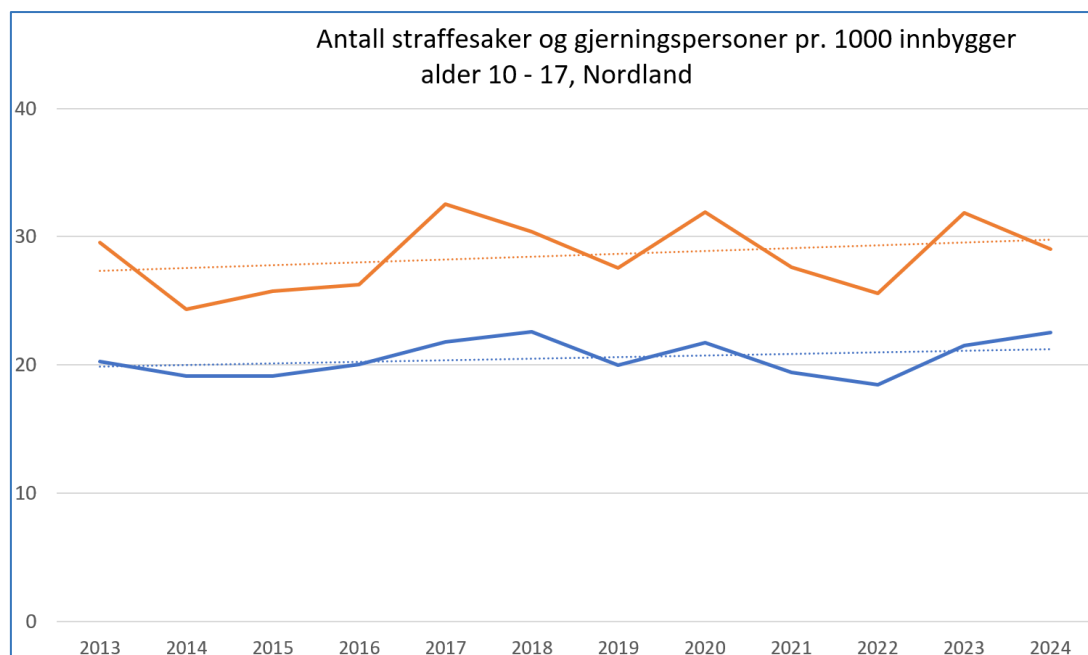
Statistikken som omfatter kriminalitet begått av ungdom i Nordland politidistrikt viser at det er variasjoner fra år til år, der barn og unge under 18 år er registrert som mistenkt, siktet eller domfelt. Det kan være stor variasjon i antallet saker og personer, men i et tiårsperspektiv har statistikken vært stabil.

Figur 5 Viser antall straffesaker og personer under 18 år som er registrert som domfelt, siktet, mistenkt i Nordland PD i perioden 2014-2024. Grafen inkluderer også straffesaker med gjerningssted utenfor Nordland der mistenkt/siktet/domfelt er adresseregistrert i Nordland. Oransje viser unike straffesaker. Blå linje viser antall unike gjerningspersoner.

Antall barn og unge som begår kriminalitet har økt siden 2022. I 2024 har antallet ungdom registrert i straffesaker økt, samtidig som antallet straffesaker har sunket siden året før. I 2023 var det ca. 476 ungdommer registrert med til sammen rundt 704 straffesaker, mot 503 ungdommer med cirka 648 straffesaker i 2024.

I det siste tiåret har det vært en trend hvor et fåtall av alle ungdommer i Nordland står for en stor andel av straffesakene. Eksempelvis var det 66 ungdom av totalt 476 som sto for ca. 50 % av alle straffesakene i 2023. I 2024 var det 47 ungdom som sto for ca. 34 % av alle straffesaker, mens de resterende ungdommene som er registrert som mistenkt/siktet/domfelt står for én til to straffesaker per år.

Figur 6 Ungdomskriminalitet per 1000 innbygger i Nordland i aldersgruppen 10-17 år i perioden 2013-2024. Blå linje viser sum av antall straffesaker og gul linje viser sum av antall kriminelle, begge per 1000 innbygger.

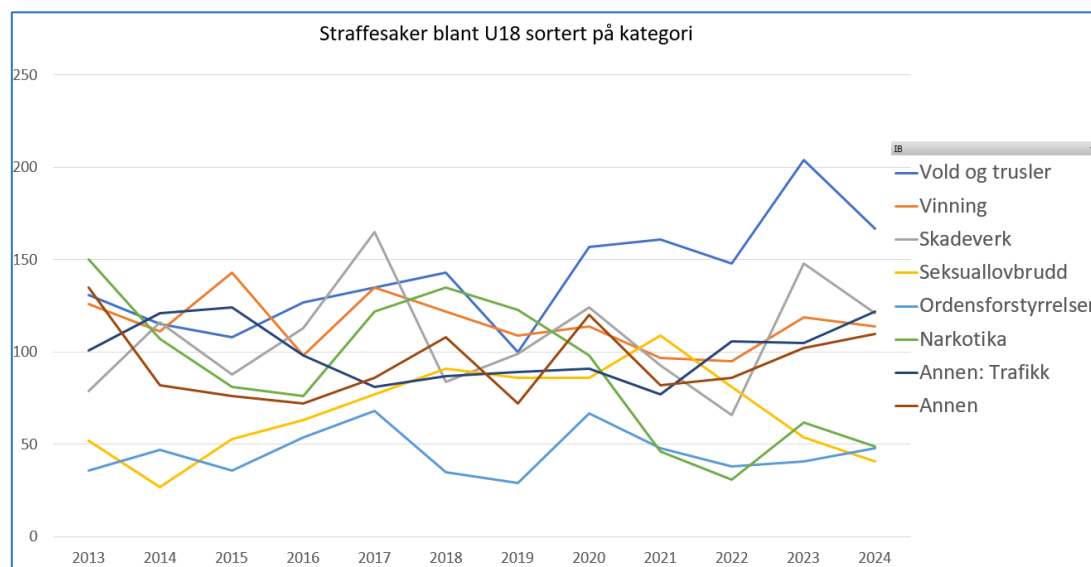
Antallet ungdommer i alderen 10-17 år registrert i straffesaker har ligget stabilt på ca. 2 % i Nordland i perioden 2013-2024. I 2024 er det registrert 22 326 barn og ungdom mellom 10-17 år i Nordland. Dette er første året på 10 år hvor antallet barn og ungdom i nevnt aldersgruppe stiger i Nordland¹³.

Det er en liten nedgang i antall straffesaker pr. 1000 innbygger, som betyr at enkelte ungdommer begår *mindre* kriminalitet enn før, og/eller at det *anmeldes* færre saker enn før. Fra 2023 til 2024 har antallet ungdom som begår kriminalitet hatt en liten økning fra ca. 21% til 22%. 2024 tilsvarer like stor prosentandel som toppåret 2018.

¹³ SSB – befolkning 2024. Hentet 10.04.25: <https://www.ssb.no/statbank/table/07459/tableViewLayout1/>

5.1.1. Hvilke typer lovbrudd begår ungdom?

Den største økningen i ungdomskriminaliteten de siste årene har vært innen vold og trusler (figur 7), noe som samsvarer med det nasjonale bildet. I 2023 var det en betydelig økning av skadeverk, men i 2024 har det vært en nedgang. Kategoriene "trafikk", "ordensforstyrrelser" og "annen" har også hatt en liten økning regionalt fra 2023 til 2024, mens de øvrige kategoriene har hatt en generell nedgang det siste året.

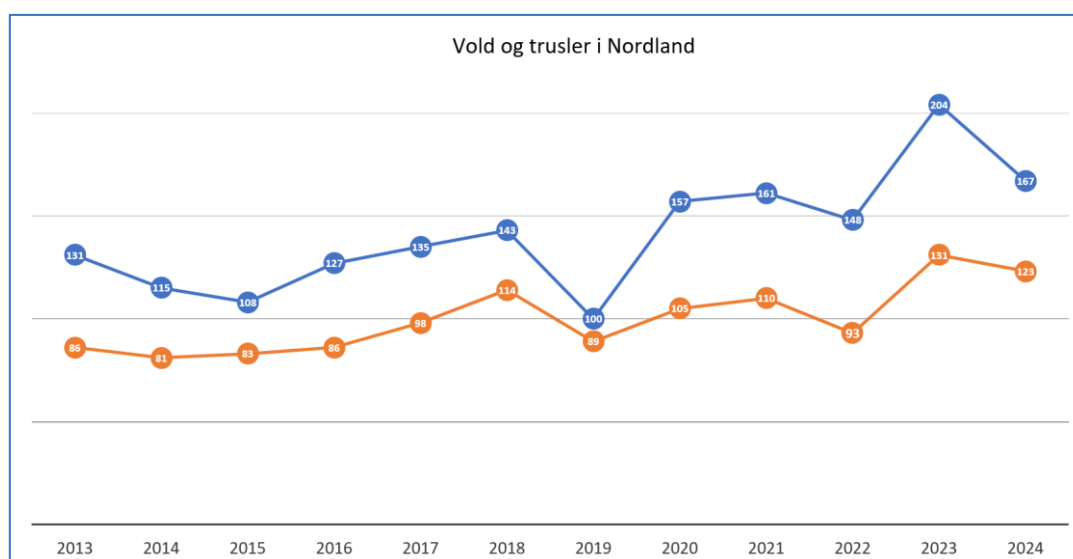
Figur 7 Straffesaker sortert på kategori, straffesaker der ungdom under 18 er registrert som mistenkt, siktet eller domfelt i perioden 2013-2024.

Det er lokale variasjoner i antall straffesaker mellom GDE-ene i Nordland politidistrikt, samt for saker registrert med gjerningssted utenfor fylket. Statistikken viser at:

- Fra 2022 til 2024 har GDE-ene Helgeland, Lofoten og Vesterålen, samt Rana, hatt en økning i vold- og trusselsaker.
- GDE Salten har i samme periode hatt en økning i saker knyttet til skadeverk.
- Trafikklovbrudd har økt i alle GDE-ene, med unntak av Rana.
- Det har vært en nedgang i narkotikasaker i alle GDE-ene, bortsett fra Helgeland.
- Innen vinningskriminalitet har det vært en generell nedgang i hele regionen, med unntak av GDE Helgeland og GDE Ofoten, som har hatt en økning.
- Ofoten skiller seg også ut som den eneste GDE-en med en tydelig nedgang i seksuallovbrudd, mens de øvrige enten har hatt samme nivå som de tidligere årene eller en svak økning.
- Straffesaker som har gjerningssted utenfor Nordland politidistrikt mellom 2022 og 2024 er primært vold og trusler, vinning og skadeverk.

5.1.2. Vold og trusler

Antallet straffesaker innen vold og trusler har økt siden 2019 og fram til toppåret i 2023, med 204 straffesaker begått av 131 personer. I 2024 har det vært en nedgang i antall saker og ungdom, hvor det er ca. 19% færre saker og ca. 6 % færre barn og ungdom enn året før. I 2023 var det en økning i vold- og trusselhendelser i Nordland politidistrikt, med hovedvekt i Salten, utenfor Nordland¹⁴ og en mindre økning i Lofoten og Vesterålen. Salten hadde en økning fra 61 saker i 2022, med 43 ungdom, til 98 saker og 56 ungdom i 2023.

Figur 8 Den blå linja viser antallet straffesaker og den oransje linja viser antallet gjerningspersoner under 18 år som er registrert som mistenkt/siktet/domfelt innen vold og trusler i perioden 2013 – 2024.

Kategorien *vold og trusler* omfatter ulike typer straffesaker med varierende alvorlighetsgrad, fra mindre alvorlige kroppskrenkelser¹⁵ til grove kroppsskader¹⁶. Strafferammen i slike saker vil tilsvarende variere, avhengig av alvorlighetsgraden og omstendighetene rundt handlingen. I Nordland utgjør straffesaker med grov vold ca. 1% og straffesaker med kroppskrenkelse ca. 52% av det totale antallet saker innen vold og trusler i 2024.

GDE Salten og GDE Lofoten og Vesterålen har flest straffesaker i 2024, med til sammen 101 volds- og trusselsaker begått av 77 ungdommer, av totalt 167 saker begått av 123 barn og unge. Dette utgjør over 60 % av alle straffesaker og gjerningspersoner knyttet til ungdomskriminalitet innen vold og trusler i 2024.

Økningen i vold og trusler i Salten gjenspeiles også i intervjuene som ble gjort i 2024. De intervjuede i Bodø rapporterer om en økning i volds- og trusselhendelser, der intensjonen ofte er å spre frykt. Truslene forsterkes ofte ved at bilder av kniver og våpen

¹⁴ Straffbare forhold følger som regel det geografiske stedet hvor det straffbare forholdet fant sted, men hvis gjerningspersonen har eldre straffesaker, og er hjemmehørende i et annet distrikt, vil dette distriktet overta straffesakene for å "samle" disse på ett sted.

¹⁵ Kroppskrenkelse er å utøve vold mot en annen person eller på annen måte fornærme personen fysisk.

¹⁶ Kroppsskader er vold som medfører betydelige skader eller varige men.

sendes for å øke frykten. Flere eksempler viser at ungdommer trues på nett, og at slagsmål blir planlagt via sosiale medier. I tillegg blir voldshendelser filmet og delt.

I Lofoten og Vesterålen er de intervjuede mer delte i sin oppfatning av volden. På enkelte steder oppleves det en økning i vold, men de fleste mener det er flere trusler enn faktiske voldshandlinger. De intervjuede utenfor GDE Salten og GDE Lofoten og Vesterålen, påpeker at volden i seg selv ikke har økt, men at eksponeringen og synligheten av vold har økt. Dette skyldes i stor grad at voldshendelser blir filmet og spredd i sosiale medier.

Ved gjennomgang av politioppdrag og straffesaker fremkommer det at det i hovedsak er gutter i alderen 14-17 år som begår vold og trusler. Det er en markant endring av antall straffesaker begått av ungdom på 15 år, med 44 saker i 2023 til 18 saker i 2024. Det er i underkant av 20 jenter i hele Nordland som begår vold eller trusler, men flere av disse jentene er registrert i et større antall volds- og trusselsaker. De som utsettes for vold og trusler er som regel jevnaldrende, men ansatte på ungdomsinstitusjoner er også særlig utsatt. Det er i underkant av 20 tilfeller der foresatte blir utsatt for vold og trusler.

Politiet og helsepersonell er også utsatt, spesielt i sammenheng med rus og psykiatrioppdrag. Det er et lite antall ungdommer som begår vold eller trusler mot politi og helsepersonell, med rundt 30 ungdommer totalt for hele Nordland i 2024. Av disse er det flere jenter enn gutter som har over 5 saker hvor de har truet og vært voldelig mot politi eller offentlige tjenstepersoner. Det er en økning i antall saker med kategori *vold mot offentlig tjensteperson - politi*¹⁷, men det vil her understrekes at det er et fåtall hendelser som utgjør økningen, med 12 saker i 2023 mot 18 saker i 2024.

Voldskriminalitet skjer ofte i det offentlige rom, i sentrum, på idrettsarenaer og skoler. Det er svært få tilfeller av grov vold, og et enda lavere antall saker hvor det begås vold med bruk av våpen eller andre farlige gjenstander. I de tilfellene hvor det er brukt våpen er dette i hovedsak i sammenheng med trusler.

Trusler skjer ofte på sosiale medier og da oftest på plattformer som Snapchat, TikTok, Messenger/Facebook eller Twitter. Trusler sendes som regel direkte til fornærmede, men det er også tilfeller der den som truer legger ut video i større grupper hvor de ytrer trusselen mot fornærmede. Flere av de intervjuede opplyser også at det er en sterkere "anti-snitche"-kultur¹⁸ enn før, der ungdom kan bli truet til å ikke si ifra eller anmelde. Dette reflekteres også i anmeldelser, der det ofte er foreldre som anmelder vold, i tillegg til institusjoner eller politiet.

Figur 9 Eksempel på luftpistol brukt til trusler

Bakgrunnen for vold og trusler er ofte underliggende uenigheter og pågående konflikter. De intervjuede opplyser at ungdommer som begår vold og trusler i større grad fokuserer

¹⁷ Straffelovens § 155, handler om straffbare handlinger som påvirker eller hindrer en offentlig tjensteperson i å utføre sine plikter, som politi. Dette inkluderer handlinger som vold, trusler, skadeverk eller annen rettsstridig adferd.

¹⁸ Anti-tystekultur hvor det kan medføre represalier dersom man melder fra til politi, lærere eller foreldre.

på å være fryktet og respektert. Derfor kan vold og trusler oppstå på grunn av mindre kommentarer i offentlige settinger som disse ungdommene tar seg nær av og reagerer sterkt på for ikke å tape ansikt.

5.1.3. Skadeverk

Innen skadeverk er det store variasjoner fra år til år. Høyeste antall anmeldte skadeverk var i 2017 med totalt 165 saker begått av 131 ungdom. Fra 2022 til 2023 synes en markant økning fra 66 til 148 saker, der i underkant av hundre ungdommer er registrert i sakene i 2023. I 2024 er det en liten nedgang med 121 straffesaker, men en økning i antall gjerningspersoner med ca. 5%. Fra 2023 til 2024 har GDE Salten hatt en økning i skadeverksaker på 28%. GDE Lofoten og Vesterålen har hatt en økning på antall personer fra 9 i 2023 til 21 personer i 2024, men et stabilt antall straffesaker.

De som begår skadeverk er i hovedsak grupper av gutter i alderen 14-15 år. Skadeverket begås som regel på skoler og andre offentlige steder, men ungdomsinstitusjoner er også ofte utsatt for skadeverk. De intervjuede opplyser at skadeverket ofte består av ødelegging av toaletter og tagging. I politiets systemer fremkommer det i tillegg skadeverk i form av brannstifting og ruteknusing.

5.1.4. Vinning

Antallet straffesaker og antall ungdommer som begår tyveri og nasking i Nordland har vært stabilt i perioden 2013 til 2024. Antallet saker på vinningskriminalitet har variert mellom 95-135 straffesaker per år, med 75-100 barn og unge. Trenden er at det blir færre vinningssaker. Årene etter covid-19 viser en svak nedgang etterfulgt av en oppgang i 2023 og 2024 til "normalt" nivå. Økningen i 2023 skyldes i stor grad en økning i antall saker med gjerningssted utenfor Nordland, med cirka 30 saker begått av rundt 10 ungdommer under 18 år. Majoriteten av straffesaker innen vinning i 2024 er i GDE Ofoten og GDE Salten, hvorav Ofoten har flest med sirka 34 % av alle straffesakene.

Selv om tallene fra Ungdata peker på at flere elever på videregående skoler har stjålet fra butikken, gjenspeiles ikke dette i en stor økning i antall vinningssaker hos politiet eller i svarene fra intervjuene. Dagligvarebutikker fremstår som særlig utsatt, spesielt for mindre tyverier av varer som brus, energidrikker, tobakk og alkohol. Innen øvrig vinningskriminalitet trekkes butikker som selger klær og skjønnhetsprodukter frem som mer utsatte.

Det er også flere ungdommer som stjeler fra hverandre eller andre privatpersoner. Dette kan være klær, data og teknologiprodukter og el-sparkesykler. Ute i distriktet i Nordland er det også noen tilfeller av brukstyveri av mopeder. De intervjuede opplyser at grunnen til at ungdommer ofte begår naskeri er fordi de ikke selv har råd til å kjøpe det. Spenning og status er også faktorer som pekes på som årsak til vinningskriminalitet.

5.1.5. Narkotika

Antallet registrerte narkotikasaker med mistenkte eller siktede barn og unge under 18 år har hatt en nedgang siden 2021. I perioden 2017–2019 lå gjennomsnittet på omtrent 127 saker per år, mens det i perioden 2021–2024 har falt til rundt 47 saker årlig.

I motsetning til de fleste andre kriminalitetsområder har narkotikakriminalitet i stor grad blitt anmeldt på bakgrunn av det politiet selv avdekker.

Riksadvokatens rundskriv av 9. april 2021

innskjerpet politiets adgang til bruk av tvangsmidler, som pågrepelse og ransaking, for å avdekke bruk og besittelse av narkotika. Dette gjelder blant annet blodprøvetaking, beslag og gjennomgang av mobiltelefoner for å avdekke selgere av den beslaglagte narkotikaen, eller pågrepelse og ransaking av mistenkt som kun kan mistenkes for bruk av narkotika. I 2022 økte Høyesterett hvilke mengder narkotika som kan ansees å være til eget bruk, noe som igjen medførte ytterligere innskrenkning i muligheten for politiet å gripe inn i mindre alvorlige narkotikasaker. I mange tilfeller vil mengden av narkotika som ungdom er i besittelse av være mindre enn grenseverdiene som er satt av Høyesterett. Dette medfører at politiet ikke har grunnlag for å opprette straffesak, drive videre etterforskningen for å avdekke flere involverte, eller kartlegge hvem som selger narkotika til ungdom. Dette har påvirket politiets innsats både overfor etablerte rusmiljøer og i ungdomsmiljøer der narkotika brukes.

Riksadvokatens rundskriv

I april 2021 kom Riksadvokatens rundskriv som innskjerpet politiets anledning til å foreta pågripelser og ransaking i mindre alvorlige lovbrudd hvor det kun var mistanke om bruk eller besittelse av narkotika.

Tross nedgangen i antallet straffesaker innen narkotika, opplyser flere av intervjuobjektene at de oppfatter at narkotikabruk har blitt mer normalisert blant barn og unge. Ungdata-undersøkelsen for 2024 viser at det har vært en svak økning i antallet elever på videregående som har brukt cannabis siste året. Videre viser undersøkelsen at andelen elever i videregående skole som rapporterer om bruk av andre narkotiske stoffer enn cannabis, har tredoblet seg i løpet av de siste ti årene. Også på ungdomskoler har antallet som har prøvd cannabis økt og flere unge har blitt tilbudt cannabis enn før.¹⁹ I flere av politiets egne systemer bekreftes funnene fra Ungdata som viser en generell økning i både bruk og salg av narkotika. Tallene fra strafferegisteret gir derfor motstridende informasjon, noe som bidrar til et uklart bilde av hvor utbredt narkotikabruk og -salg blant ungdom faktisk er i Nordland.

I intervjuene fremkommer det forskjeller i narkotikabruk mellom byer, større tettsteder og bygd, der rusbruken og kulturen for rusbruk er mer normalisert og utbredt i byene. Ute i distriktene er det flere som er bekymret for at ungdom debuterer tidlig med alkohol og drikker sterkere alkohol enn tidligere.

Salg av narkotika blant ungdom fremstår ikke som utbredt, men dette er med en stor grad av usikkerhet fordi politiet har mindre informasjon om narkotikakriminalitet og -miljøer enn før. Det er et fåtall ungdommer i Nordland som er mistenkt/siktet/domfelt for salg av narkotika. Det var også et fåtall av personene politiet har intervjuet som opplyste at ungdom solgte narkotika. I 2023 var de fleste som solgte narkotika gutter i alderen

¹⁹ UNGDATA 2024: <https://kudos.dfo.no/documents/103156/files/40699.pdf>. Hentet 15.04.25 s. 42 – 47

16-17 år. Det fremstår mest vanlig at ungdom kjøper eller får narkotika av personer med tilknytning rusmiljøet i alderen 20-35 år.

Gjennom både intervjuer og gjennomgang av politiets systemer fremstår det som om hasj er mest vanlig å bruke blant de yngre ungdommene. Blant noen av de yngre brukes også ADHD-medisin og andre piller/medikamenter. De eldre ungdommene som nærmer seg 18 år bruker oftere kokain, MDMA og amfetamin, ofte i sammenheng med fest. Det er viktig å presisere at dette gjelder ungdom som blir tatt med narkotika og ikke gjelder ungdommer generelt. I 2024 har det vært en økning i rapportering om ungdom som har besittet og brukt fleinsopp.

Ungdom som er en del av rusmiljøet oppholder seg ofte i sentrum og offentlige steder hvor de kan være innendørs, som for eksempel idrettsarenaer og skoler. Det er også flere av disse ungdommene som oppholder seg hos eldre i rusmiljøet, spesielt i helger. Ute i distriktene er det nevnt av flere av de intervjuede at ungdom som bruker narkotika ofte oppholder seg hos ungdom som bor på hybel.

5.1.6. Gjengdannelser – har vi kriminelle ungdomsgjenger i Nordland?

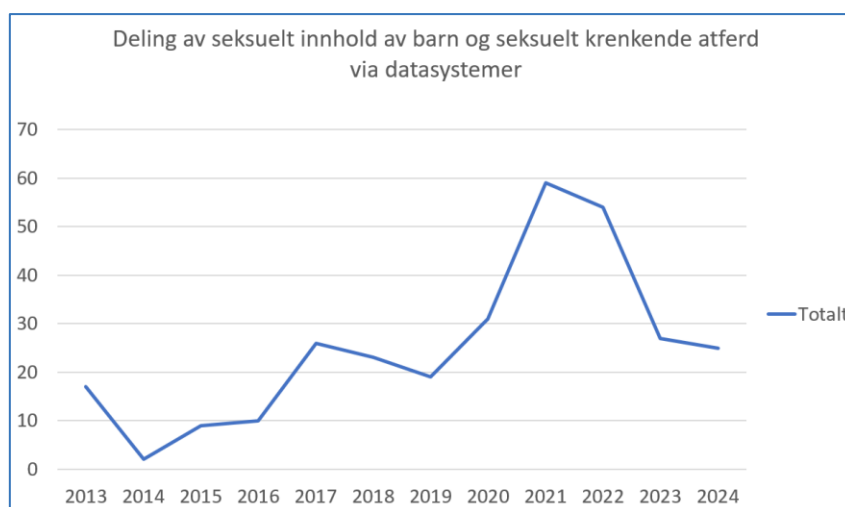
Det er lite som tyder på at det er organiserte kriminelle ungdomsgjenger i Nordland, selv om det er enkelte lokale tendenser til gjengdannelse blant gutter. I intervjuer gjennomført av politiet peker noen på eksistensen av "gjenger" som er sentrert rundt ungdommer i Salten-regionen, særlig i Bodø. Dette dreier seg ofte om ungdommer som står utenfor etablerte sosiale fellesskap, og som søker trygghet, tilhørighet og respekt gjennom medlemskap i slike grupper, samtidig som de er involvert i kriminalitet. Gruppene beskrives som hierarkisk oppbygde, med interne "ledere" som har kontroll over og utøver myndighet over yngre medlemmer i lavere nivåer av hierarkiet.

Disse gruppene kan ikke anses som organiserte, kriminelle "gjenger" på samme måte som de som beskrives i større politidistrikt. I Nordland fremstår medlemmene i disse gruppene primært som personer som oppholder seg på offentlige steder, og det er kun et begrenset antall som rapporteres å være involvert i vold, trusler eller narkotikahandel. Bruken av vold og trusler synes i stor grad å være et virkemiddel for å skape frykt og oppnå respekt fra andre.

5.1.7. Seksuallovbrudd

Antallet seksuallovbrudd der ungdom er anmeldt har hatt en variabel utvikling det siste tiåret, med en topp i 2017 da det ble registrert 165 straffesaker og 131 gjerningspersoner. I 2023 og 2024 har tallene ligget på et lavere nivå, men er fortsatt høyere enn antallet mellom 2018 og 2022. I 2023 ble det registrert 148 saker med 94 gjerningspersoner, mens 2024 viser en nedgang i antall saker til 121, med en økning i antall gjerningspersoner til 99. Dette kan indikere at flere enkeltpersoner står bak lovbruddene, til tross for færre saker totalt.

En årsak til den sterke økningen fra 2013 til 2021 er seksuallovbruddsaker der det deles seksualisert innhold av barn, og seksuelt krenkende atferd via datasystemer. Dette inkluderer ungdommer som deler bilder av andre ungdommer, og ungdommer som laster ned seksualisert innhold av barn.

Figur 10 Antall straffesaker i statistikkgruppene "Deling av seksuelt innhold av barn" og "seksuelt krenkende atferd via datasystemer" der person under 18 er mistenkt, siktet, eller domfelt i saken. Antall saker fra 2013-2024.

Seksuallovbrudd blant ungdom preges i økende grad av bruk av sosiale medier. Politiet opplyser i intervjuer at deling av seksuelt innhold på nett utgjør en økende utfordring. De fleste av intervjuobjektene gir ikke uttrykk for at fysiske overgrep begått av personer under 18 år er i økning. Likevel peker flere på at det trolig finnes betydelige mørketall knyttet til seksuallovbrudd blant ungdom. En medvirkende årsak kan være at de utsatte ofte har en relasjon til gjerningspersonen, noe som kan gjøre det vanskeligere å anmelde forholdet.

Antall fysiske seksuallovbrudd steg fra 2013 og frem til perioden 2016 – 2021, da det var rundt 50 straffesaker per år. Det har vært registrert færre saker i perioden 2022 til 2024, med i underkant av 20 straffesaker per år.

5.1.8. Annen kriminalitet - Trafikk og ordensforstyrrelser

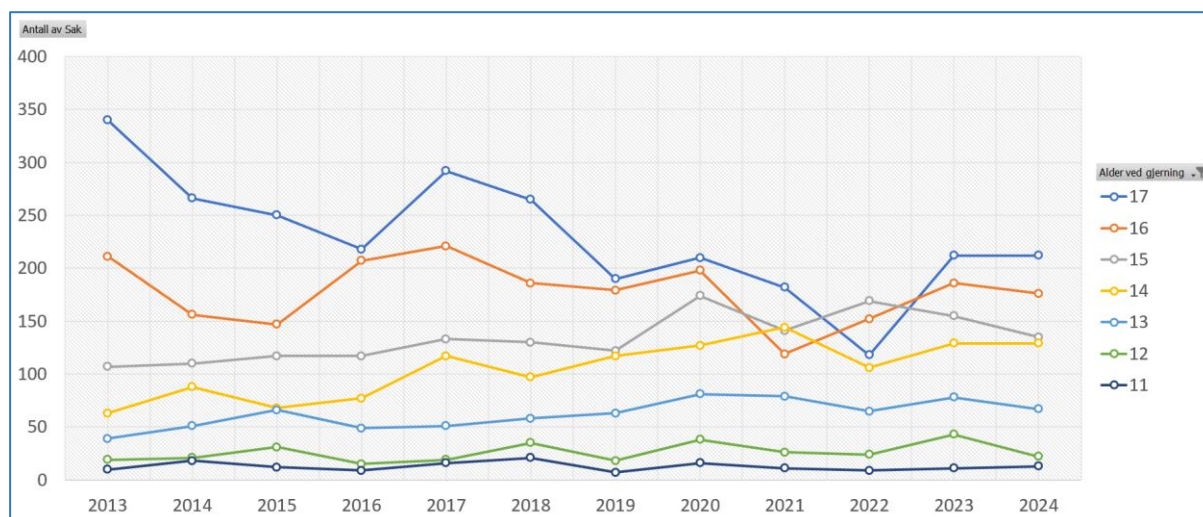
Antall registrerte trafikklovbrudd blant ungdom er, i likhet med narkotikakriminalitet, i stor grad påvirket av politiets innsats og kontrollvirksomhet. Det har vært en økning i antall trafikklovbrudd blant ungdom under 18 år. I perioden 2017-2020 var det litt over 80 saker per år. I 2022 og 2023 økte antallet saker til litt over 100, etterfulgt av 122 saker i 2024.

Straffesaker innen ordensforstyrrelser²⁰ hvor barn og unge er anmeldt har vært stabilt lavt siden 2017 med rundt 30 saker per år, med unntak av 2020 med 53 saker.

²⁰ En ordensforstyrrelse er i straffeloven definert som å ved slagsmål, støy eller annen utilbørlig atferd forstyrre den alminnelige fred og orden, lovlig ferdsel, omgivelsenes nattemo, eller omgivelsen på et sted hvor man uberettiget forblir tross pålegg om å gjerne seg.

5.1.9. Alder på unge kriminelle i Nordland

Både mediebildet og utviklingen i andre politidistrikter i Norge indikerer at kriminalitet i økende grad begås av stadig yngre barn og ungdom, ned til barneskolealder. I Nordland politidistrikt har det tidligere vært et tydelig skille mellom aldersgruppene, der de eldste ungdommene har stått for den største andelen av straffesakene. Data presentert i figur 10 viser en økning i registrerte saker blant 14-åringene, men hovedtyngden av straffesakene gjelder fortsatt 17-åringene. Det understrekes her at antallet straffesaker er lavt, og at det er et fåtall ungdommer i en aldersgruppe som kan gi store utslag i statistikken.

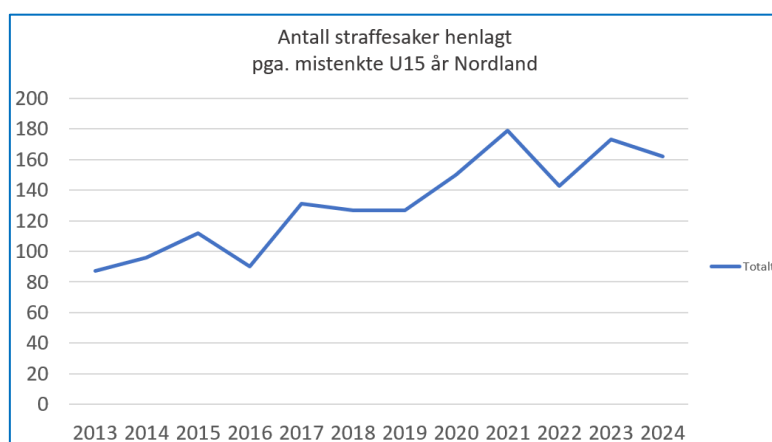
Figur 11 Antallet straffesaker i Nordland PD per aldersgruppe i perioden 2013-2024

Nedgangen i registrert kriminalitet blant 17-åringene henger trolig sammen med en generell nedgang i antall anmeldelser i flere kriminalitetskategorier i GDE-ene Rana, Helgeland og Ofoten. For både 16- og 17-åringene kan nedgangen delvis forklares av en reduksjon i antall narkotikasaker, der disse aldersgruppene historisk har vært mest representert. Denne trenden er særlig tydelig i Salten. Økningen i antall straffesaker blant 16- og 17-åringene fra 2022 til 2023 skyldes i stor grad en markant økning i vold- og trusselsaker i Salten, som steg fra 61 saker i 2022 til 98 saker i 2023. For øvrig er det registrert en mindre økning i trafikkrelaterte lovbrudd, seksuallovbrudd, narkotikasaker og vinningskriminalitet i samme aldersgruppe i denne perioden.

Økningen i antall straffesaker fra 2022 til 2023 blant gjerningspersoner i alderen 14 og 15 år skyldes en vekst innen kategoriene vold og trusler, vinningskriminalitet, seksuallovbrudd og øvrige lovbrudd. Økningen i vold- og trusselsaker for denne aldersgruppen er særlig tydelig i GDE Salten, Lofoten og Vesterålen, samt i saker der gjerningsstedet er utenfor Nordland politidistrikt. I 2024 er det kun 14- og 17-åringene som har et tilsvarende antall straffesaker som året før, mens de øvrige aldersgruppene viser en svak nedgang i sakstall.

I tillegg til de nevnte kriminalitetskategoriene utgjør skadeverk en betydelig andel av straffesakene i aldersgruppen 14-15 år. Imidlertid varierer antallet anmeldte saker innen skadeverk betydelig fra år til år, noe som gjør det vanskelig å identifisere en klar økning over tid.

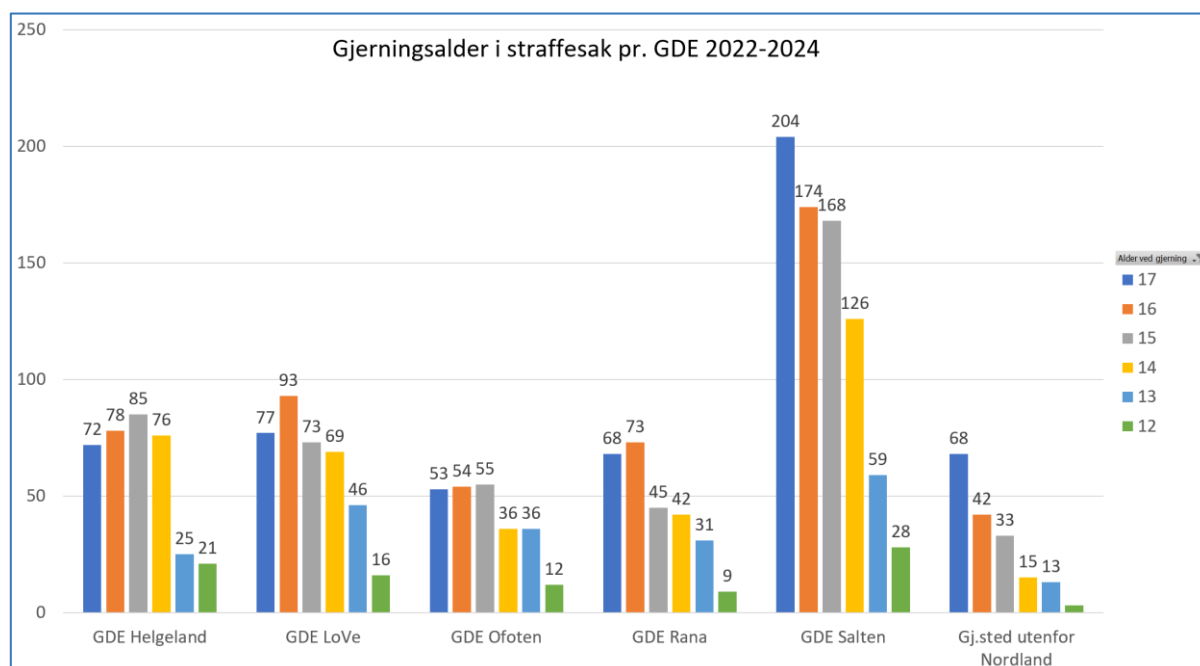
Overordnet har det vært en økning i antall henleggelses i straffesaker der mistenkte er under 18 år. Dette skyldes blant annet en økning i antall henleggelses på grunn av at mistenkte er under strafferettslig alder på 15 år.

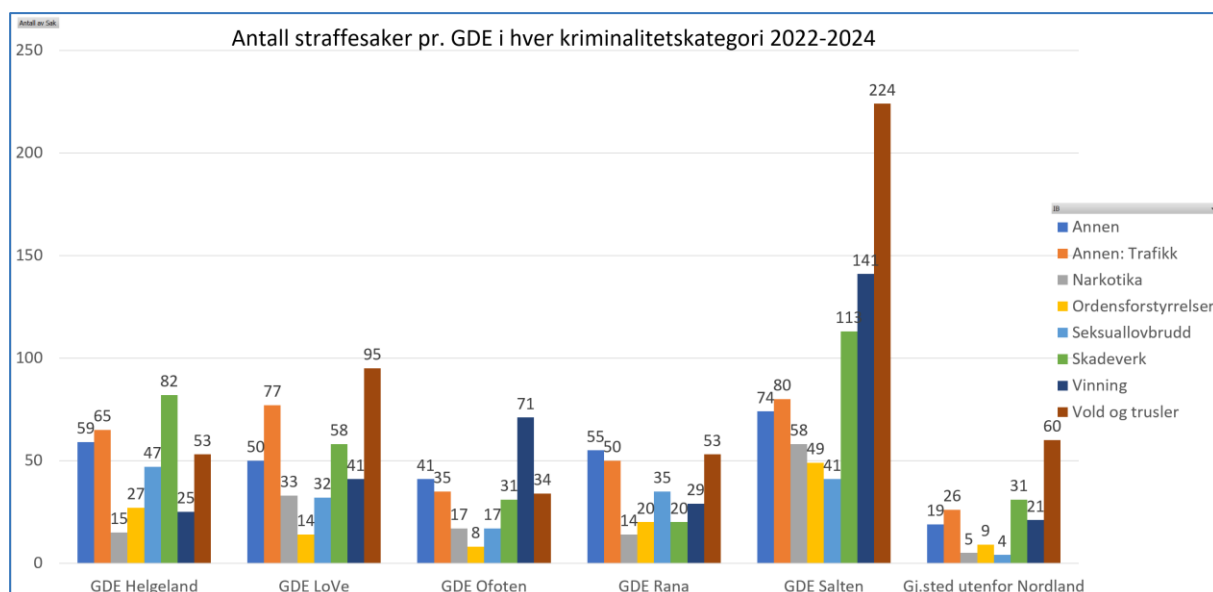
Figur 12 Viser en økning i antall straffesaker som henlegges på grunn av mistenkte er under 15 år.

5.2. Ungdomskriminalitet i Nordlands distriktsenheter

Fordelingen av ungdomskriminalitet i Nordland politidistrikt reflekterer i stor grad forskjellen i befolkningen i de enkelte geografiske driftsenhetene i Nordland, der Salten har flest ungdommer registrert i straffesak. Figur 13 viser gjerningsalder i de enkelte straffesaker, og ikke antallet ungdommer som begår kriminalitet innen aldersgruppen. Den viser at fordelingen for hele Nordland er representativ i de fleste GDE-ene. Det er et jevnt antall straffesaker for ungdommer i aldersgruppen 14-17 år. Lofoten og Vesterålen har en høyere andel gjerningspersoner som er 13 år, i forhold til de andre GDE-ene.

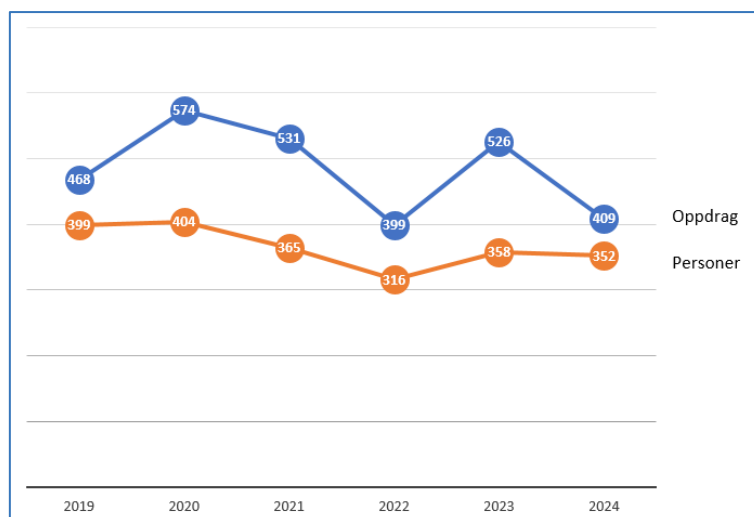
Figur 13 Gjerningsalder i straffesaker i hver GDE der gjerningspersoner under 18 år er registrert som domfelt, siktet, mistenkt, 2022, 2023, 2024.

Figur 14 Antall straffesaker i hver GDE for hver kategori der gjerningsperson U18 er domfelt, siktet, mistenkt i 2022, 2023, og 2024.

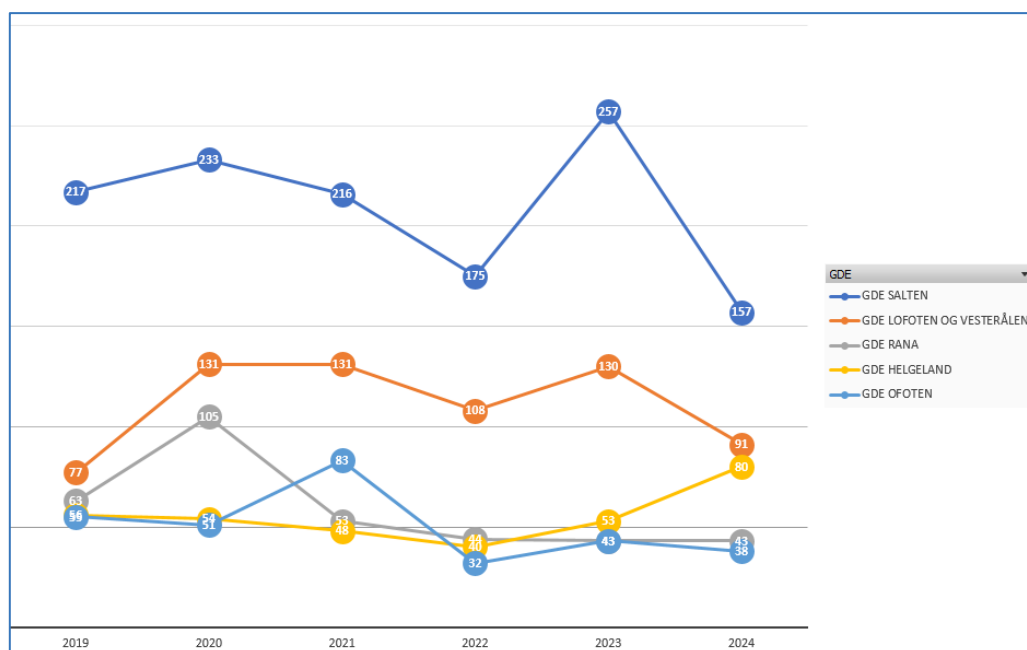
Politioppdrag

Utviklingen i antallet politioppdrag i Nordland politidistrikt, der ungdom under 18 år enten har begått eller mistenkes for å ha begått kriminalitet, følger i stor grad samme mønster som utviklingen i registrerte straffesaker. Antallet ungdommer registrert i politioppdrag har vært stabilt siden 2019, med en svak nedgang over tid. Enkelte ungdommer er involvert i flere hendelser og betegnes som gjengangere.

Figur 15 Antall politioppdrag i Nordland mellom 2019 og 2024

De tre hendelsestypene som utløser flest politioppdrag knyttet til ungdom under 18 år, er relatert til vold og trusler, trafikkforhold og ungdommer som meldes savnet av barnevern eller foresatte. I 2024 ligger disse tre hendelsestypene på omtrent samme nivå. I perioden 2020 til 2023 var det flest oppdrag knyttet til savnede ungdommer. Antallet oppdrag relatert til vold og trusler har økt jevnt de siste tre årene, og omfatter blant annet slagsmål, trusler, samt besittelse av kniv eller luftvåpen.

Figur 16 Antall politioppdrag per GDE i Nordland mellom 2019 og 2024

Bak tallene for Nordland politidistrikt som helhet er det variasjoner i politidistriktets driftsenheter. I perioden 2019 til 2024 har GDE Salten cirka 42%, GDE Lofoten og Vesterålen 23 %, og rundt 10 % i hver av driftsenhetene Ofoten, Rana og Helgeland.

Nedgangen i antall politioppdrag fra 2023 til 2024 skyldes i hovedsak utviklingen i GDE Salten og GDE Lofoten og Vesterålen, hvor det ble registrert henholdsvis 100 og 39 færre oppdrag. I GDE Helgeland er det derimot registrert en økning på omtrent 50 %, fra 53 oppdrag i 2023 til 80 i 2024. For GDE Ofoten og GDE Rana har antallet oppdrag holdt seg stabilt gjennom de siste tre årene.

6. Trender og intervjuer

I 2024 ble det gjennomført intervjuer med ulike institusjoner og kommuner for å supplere politiets informasjon til rapportens første utgave.

6.1. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Ofoten

Oppsummert

I GDE Ofoten oppleves det en økning innen narkotikakriminalitet, men stabilt innen seksuallovbrudd, vinningskriminalitet og skadeverk blant ungdom. Videre fremstår det som at voldskriminaliteten har blitt grovere, selv om det ikke er en opplevd økning i antall voldssaker.

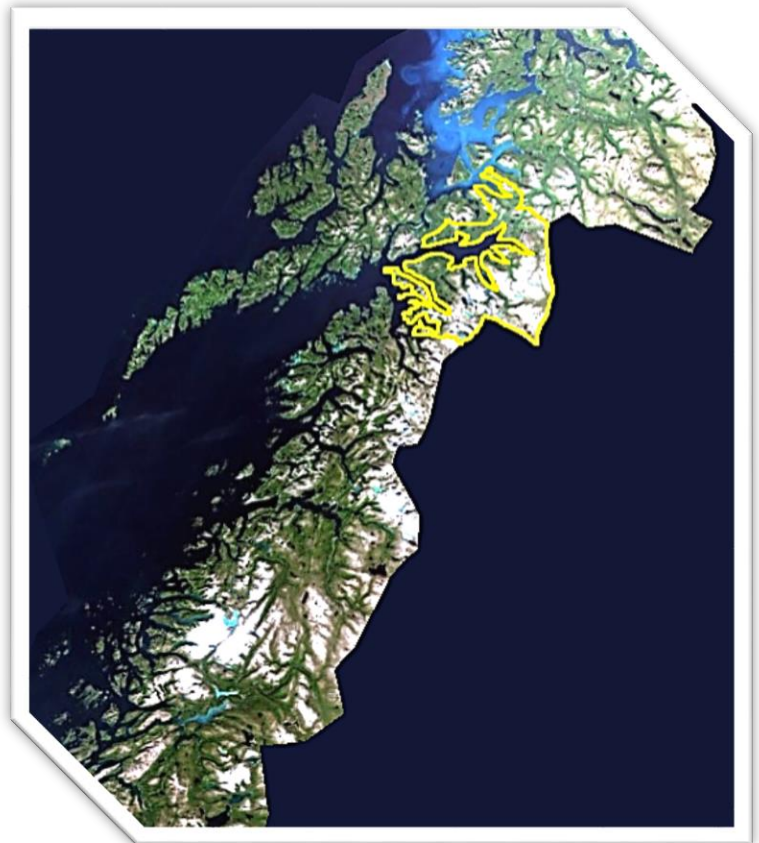
Hvordan oppleves ungdomskriminalitet i Ofoten?

GDE Ofoten opplever mange av de intervjuede at narkotika er blitt mer vanlig, normalisert og lett tilgjengelig, blant annet på Snapchat. Blant de yngste fremstår det som at det er hasj som er mest utbredt, mens de eldre bruker både hasj og Kokain. I tillegg nevnes det også at enkelte bruker beroligende legemidler (benzodiazepiner), MDMA og GHB. Bruken skal både foregå på hjemmefester og på skolen, og det er overvekt av gutter som bruker narkotiske stoffer.

De intervjuede har ikke inntrykk av at det er mer vold nå enn før, men sier at volden oppleves som grovere. Volds- og trusselhendelser blir oftere mer synlig på grunn av deling i sosiale medier. De intervjuede antar at det er mørketall når det gjelder anmeldelser på grunn av frykt for represalier eller utestengelse. De intervjuede opplever at ungdom kommer med trusler, tøyser grenser og har manglende respekt for autoriteter. Ungdom er også mer bevisste sine rettigheter.

De intervjuede opplever ikke at det er mer seksuallovbrudd nå enn tidligere. Seksuallovbruddene som forekommer er voldtekt og bildedeling, hvilket de antar skyldes både rus og manglende grensesetting. Overgrepene forekommer ofte i forbindelse med fest. Innen seksuallovbrudd antar de intervjuede at det er store mørketall.

Intervjuobjektene opplever at det er stabilt innen skadeverk og vinning med unntak av noen variasjoner avhengig av enkelte årskull. Innen vinningskriminalitet oppfattes det at både gutter og jenter står bak, og at det primært stjeles fra butikker.

Utfordringer: De intervjuede i GDE Ofoten peker på at en særlig utfordring i området er at over 160 ungdommer i alderen 15–21 år, altså etter fullført ungdomsskole, enten ikke har begynt på videregående opplæring eller har sluttet underveis. Ifølge informantene er dette ofte knyttet til psykisk helse, særlig angst. Det vekker også bekymring at oppfølgingstjenesten ikke har kontakt med nærmere 30 av disse ungdommene. Disse ungdommene blir i liten grad fanget opp av eksisterende hjelpetjenester.

6.2. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Lofoten og Vesterålen

Oppsummert

GDE Love opplever en økning innen narkotikakriminalitet og seksuallovbrudd, dersom man inkluderer bildedeling på nett. Videre oppleves det at både vinningskriminalitet og skadeverk er stabilt. Også voldskriminaliteten antas å være stabil, men noe grovere nå enn tidligere.

Hvordan oppleves ungdomskriminalitet i Lofoten og Vesterålen

De intervjuede i GDE Lofoten og Vesterålen opplever en bekymringsfull økning innen narkotikabruk, med stadig yngre involverte. Narkotika fremstår å være lettere tilgjengelig, blant annet gjennom sosiale medier. Flere ungdommer tror at narkotika er legalisert og det ser ut til at bruk er normalisert. Hasj er det som nevnes hyppigst brukt, da særlig blant de yngre. Stoffer som amfetamin, MDMA, kokain og ADHD-medisin blir også nevnt, da særlig blant de eldre. Både gutter og jenter ser ut til å bruke narkotika, og det brukes primært på fest, men også hjemme, i det offentlige rom og på skolen.

De fleste intervjuobjektene opplever ikke at det er en økning innen vold og trusler, men flere forteller at volden og truslene er grovere nå enn tidligere. Enkelte har også uttrykt bekymring rundt filming og deling av voldsvideoer i sosiale medier, og at enkelte ungdommer bærer kniv eller softgun. Det fremstår for de intervjuede å være en normalisering av vold, men det oppleves også som at det er mer trusler enn fysisk vold. Flere rapporterer at ungdommen i dag har mindre respekt for autoriteter, er mer bevisste på sine rettigheter og har et fokus på "anti-snitch"-kultur".

Intervjuobjektene forteller at de er usikker på om det er en faktisk økning i antall seksuallovbrudd, men flere rapporterer at de opplever en økning, spesielt dersom man inkluderer sosiale medier, med bildedeling o.l. Flere av de intervjuede tror dette skyldes

rus og manglende grensesetting. Flere av seksuallovbruddene skjer på fest eller på internett. Innen seksuallovbrudd antas det å være store mørketall. Intervjuobjektene opplever av skadeverk er noe sprikende, men flertallet mener at det ikke er økende. Også vinningskriminalitet antas å ikke være økende, men stabilt. Det er i hovedsak butikker det stjeles fra.

Utfordringer: Flere av intervjuobjektene i GDE Lofoten og Vesterålen uttrykker bekymring for at enkelte foreldre i mindre grad er til stede i barnas liv, ikke følger opp eller setter tydelige grenser. Dette oppleves som en generell ansvarsfraskrivelse på flere nivåer. I tillegg påpeker flere av de intervjuede at enkelte ungdommer gir uttrykk for negative holdninger til kvinner, homofile og innvandring. Det trekkes også frem at enkelte ungdommer ser opp til mannlige influensere, som for eksempel Andrew Tate, og lar seg påvirke av holdningene disse formidler.

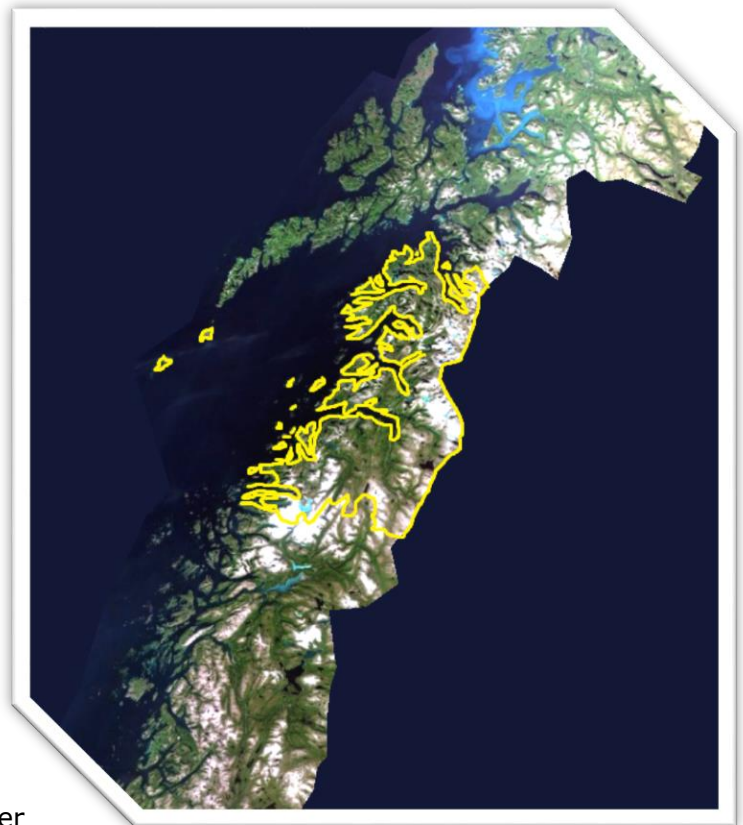
6.3. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Salten

Oppsummert

De intervjuede i GDE Salten opplever en økning innen narkotikakriminalitet. Videre oppleves det å være en økning innen vold og trusler, da spesielt i Bodø-området. Det antas å være en økning innen deling av seksuelt innhold på nett, men det er usikkert hvorvidt det er en økning innen andre typer seksuallovbrudd. Skadeverk og vinningskriminalitet oppleves å være stabilt.

Hvordan oppleves ungdomskriminalitet i Salten

Flere av de intervjuede i GDE Salten opplever at narkotikabruk blant ungdom fra 13 år og oppover har økt og blitt mer normalisert, spesielt i Bodø hvor sterkere narkotika (som amfetamin, kokain og MDMA) er mer fremtredende. Flere ungdommer tror at narkotika er legalisert, i etterkant av Riksadvokatens rundskriv i 2021. Narkotika oppfattes å være lett tilgjengelig, særlig gjennom sosiale medier som Snapchat. Av de yngre brukes det hasj, piller, kokain og ADHD-medisin, mens de eldre i tillegg bruker beroligende legemidler (benzodiazepiner som Xanax og Ksalol), amfetamin og LSD. Noen av de intervjuede sier at det primært er sårbare ungdommer som bruker narkotika, men likevel flere gutter enn jenter. Bruken foregår mest på hjemmefester, hybler, skolen, offentlige steder som City Nord eller i gapahuk. Utenfor Bodø fremstår

narkotikaproblemene som mindre, men det er til gjengjeld større utfordringer knyttet til høyt alkoholbruk.

De intervjuede opplever at det er en økning i vold- og trusselhendelser, spesielt i Bodø-området. Volden og truslene oppfattes som mer alvorlige, og har i større grad enn før en intensjon om å spre frykt. Eksempler på dette er at det sendes bilder av våpen eller replikavåpen med trusler til jevnaldrende. Voldshendelsene filmes og deles ofte også via sosiale medier. Det er flest gutter som begår voldskriminalitet, og disse er ofte gjengangere. Flere uttrykker også bekymring rundt at enkelte bærer kniv offentlig. De øvrige kommunene i Salten opplever ikke samme økning i vold og trusler som i Bodø by.

De intervjuedes oppfatninger om seksuallovbrudd er noe sprikende, da det er usikkerhet knyttet til om det er en økning eller stabilt. Likevel påpeker flere at det er en økning innen deling av seksuelt innhold på internett og at den seksuelle kulturen blant ungdom er grovere. Lovbruddene skjer ofte i sammenheng med rus og alkohol. Innen seksuallovbrudd antas det av de intervjuede også i GDE Salten å være store mørketall.

De intervjuede i GDE Salten opplever ikke en økning i skadeverk eller vinningskriminalitet. Flere påpeker at det er flest jenter som begår vinningskriminalitet. Det stjeles både fra butikk og jevnaldrende.

Utfordringer: De intervjuede i GDE Salten mener det er en utfordring at politiet og forebyggende instanser er mindre til stede rundt ungdom. Flere ungdommer føler seg truet og blir presset til å selge narkotika. Det er også en utfordring at flere ungdommer har psykiske helseproblemer.

6.4. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Rana

Oppsummert

De intervjuede i GDE Rana forteller at de på generelt nivå ikke opplever en økning eller forverring innen ungdomskriminaliteten. Det er likevel flere som uttrykker en bekymring rundt økt narkotikabruk. Det er også bekymringer rundt deling av seksuelt innhold og at ungdom har mindre respekt for autoriteter.

Hvordan oppleves ungdomskriminalitet i Rana

De intervjuede i GDE Rana opplever en økning i narkotikabruk blant ungdom. Særlig blant eldre ungdom er narkotikabruk normalisert. De påpeker at det primært er sårbare ungdommer som er brukere. Gjennom sosiale medier, som Snapchat, har narkotika blitt lettere tilgjengelig. Blant de yngre brukes det hasj og opioider som Tramadol. De eldre ungdommene bruker i tillegg sterkere stoffer som kokain, MDMA og amfetamin. Narkotikabruk forekommer på fester, og da nevnes også "hybelfester".

Det er ikke en opplevd økning i vold og trusler, men enkelte mener volden og truslene har blitt grovere, og at trusler er normalisert. Enkelte intervjuede peker på at volden avtales og deles gjennom sosiale medier, blant annet for å spre frykt. Ungdommen oppleves også å ha mindre respekt for autoriteter.

De intervjuede har ulikt oppfatning om seksuallovbrudd. Enkelte mener at det er en økning i seksuallovbrudd, på bakgrunn av at ungdom deler mer seksuelt innhold på nettet, da eksempelvis gjennom deling og dokumentasjon av fysisk overgrep. Andre mener derimot at det er færre seksuallovbrudd nå enn tidligere. Flere av seksuallovbruddene skjer på fest eller på internett. Innen seksuallovbrudd antas det også i GDE Rana å være store mørketall.

De intervjuede opplever ikke en økning i skadeverk, men flere mener dette går i bølger. Det er en del usikkerhet knyttet til vinningskriminalitet, men flere av de intervjuede forteller at det er både gutter og jenter som begår tyveri, og da spesielt fra butikker.

Utfordringer: Enkelte intervjuede stiller spørsmål til politiets manglende tilstedeværelse blant ungdom i GDE Rana, mens andre uttrykker bekymring rundt hjemme-alone fester, og sterkere alkoholbruk blant yngre.

6.5. Intervjuer om ungdomskriminalitet i GDE Helgeland

Oppsummert

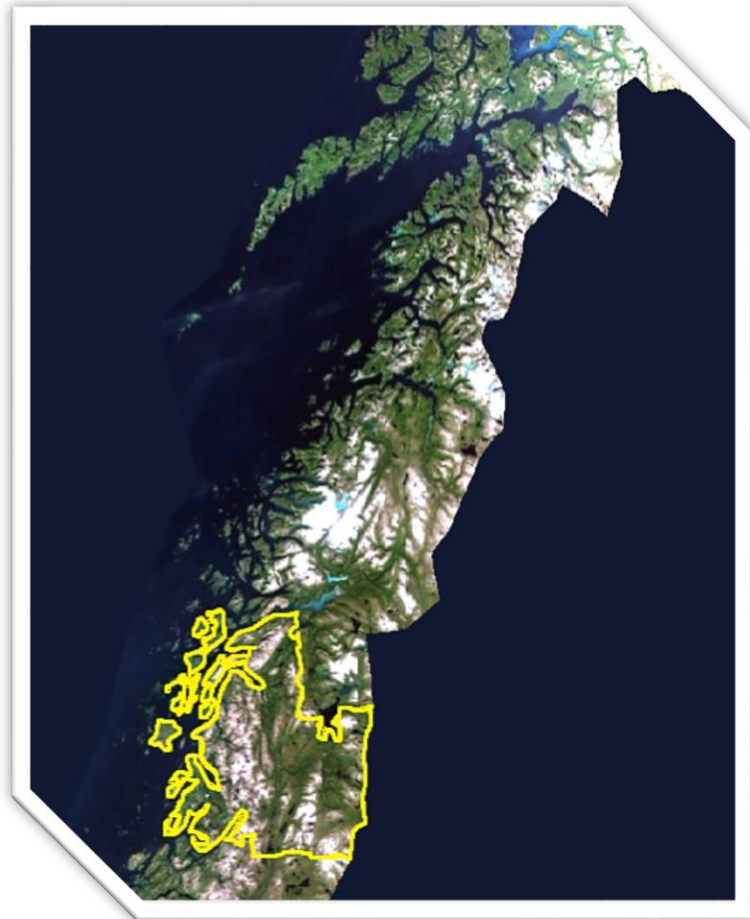
De intervjuede i GDE Helgeland opplever at det er en økning innen narkotikakriminalitet og grovere trusler. Ellers oppleves både vinningskriminalitet, skadeverk og voldskriminalitet å være stabil. Seksuallovbrudd antas også å være stabil, men noe økende innen deling av seksualiserte bilder over nett.

Hvordan oppleves ungdomskriminalitet i Helgeland

Intervjuobjektene i GDE Helgeland opplever en økning innen narkotikakriminalitet og at holdningene til narkotika er blitt mer liberale etter Riksadvokatens rundskriv i 2021. Narkotika oppleves å være lett tilgjengelig, spesielt gjennom Snapchat. Blant de yngste rapporteres det om bruk av hasj, mens de eldre også bruker kokain og MDMA. Det oppleves at ungdom fra alle samfunnslag, både gutter og jenter, begår narkotikakriminalitet. Bruken skjer primært på hjemmefester, men også offentlige steder som i skogen, på parkeringsplasser o.l.

Det er ikke opplevd en generell økning i vold, men flere peker på økning i antall trusler av grovere karakter. I hovedsak er dette gutter som utøver mot jevnaldrende, men i noen tilfeller også mot ansatte på skolen. Det oppleves en endring i respekt for autoriteter der det i større grad enn tidligere er tilfeller hvor utenforstående blander seg i situasjoner mellom enkeltpersoner og politiet. Ungdom er også opptatt av sine rettigheter.

De intervjuede opplever ikke en økning innen seksuallovbrudd, men mener at det deles mer seksualiserte bilder over nett. Bakgrunnen for dette antas av de intervjuede å være manglende respekt for andre, manglende grensesetting, rus, porno, spenning og status. Innen seksuallovbrudd antar intervjuobjektene i GDE Helgeland at det er store mørketall.

De intervjuedes opplevelse av skadeverk er at det varierer fra år til år, men majoriteten mener at det ikke er en økning. Heller ikke vinningskriminaliteten antas å være økende, men stabil. Det er noen tilfeller av naskeri fra butikk, samt at ungdom stjeler fra hverandre.

Utfordringer: Det er en bekymring fra noen av de intervjuede i GDE Helgeland for hva som skjer på nett og hvordan dette påvirker ungdom; nettvett, billedeling, mangel på respekt for andre og styggere språkbruk. De intervjuede mener også at det er flere som sliter med psykisk helse og skolevegring. De opplever også at det er foreldre som ikke følger opp, og peker spesifikt på at 2006- og 2007-kullene er mer utfordrende. "Anti-snitche"-kulturen oppleves som et økende problem.

7. Konklusjon – ungdomskriminalitet i Nordland

Selv om ungdomskriminaliteten i Nordland politidistrikt over tid viser en nedadgående trend, særlig når man ser på statistikk over de siste 10 årene, er det flere bekymringsfulle utviklingstrekk som fremstår som relevante for både politi, skole, helsevesen og andre samfunnsaktører. Utviklingen de siste årene har vært preget av en økning i enkelte kriminalitetskategorier, særlig vold og trusler, som i 2023 nådde et toppnivå før det ble registrert en liten nedgang i 2024. Likevel utgjør denne kategorien fortsatt en betydelig andel, med ca. 25% av det totale antallet straffesaker, der ungdom under 18 år er involvert.

Det er også registrert en økning i antall ungdom som er anmeldt, selv om antallet straffesaker per person er redusert. Dette tyder på at flere ungdommer er involvert i mindre alvorlige enkelthendelser, mens en mindre gruppe gjengangere fortsatt står for en stor andel av lovbruddene. Samtidig vil det understrekes at av det totale antallet ungdom i Nordland er det ca. 2% som er registrert som mistenkt/siktet/domfelt i straffesak.

Bruken av sosiale medier har fått en sentral rolle i både rekruttering til kriminalitet og synliggjøring av blant annet vold, trusler og seksuallovbrudd. Sosiale medier fungerer samtidig som en arena for utpressing, normalisering av narkotikabruk, og spredning av seksualisert innhold, noe som har utfordret både politiets og samfunnets evne til å beskytte ungdom mot skade.

Seksuallovbrudd blant ungdom er i økende grad knyttet til digital deling og krenkelser via internett. Deling av seksualisert innhold utgjør en betydelig andel av de anmeldte forholdene, og det er grunn til å anta at mørketallene i denne kriminalitetskategorien er store.

Innen narkotikakriminalitet er det en reduksjon i antallet registrerte saker, samtidig som at flere ungdommer rapporterer å ha brukt narkotika og det rapporteres om en normalisering av rusbruk, særlig blant eldre ungdom i bynære områder. Endringer i lovverk og begrensninger i politiets virkemidler har bidratt til færre anmeldelser. Selv om antallet straffesaker har gått ned, viser informasjon fra politiets egne systemer, intervjuer og Ungdataundersøkelsen 2024, at flere ungdommer har prøvd eller bruker narkotika enn tidligere.

Rapporten viser også en geografisk variasjon mellom de ulike driftsenhetene i Nordland, der GDE Salten skiller seg ut med flest straffesaker og politioppdrag. Samtidig er det i GDE Helgeland registrert en økning i antall politioppdrag i 2024, noe som viser at utfordringene ikke er isolert til de områdene hvor befolkningen er størst. Rapporten og Ungdataundersøkelsen 2024 viser at enkelte ungdomsgrupper er særlig utsatte og at kriminaliteten ofte henger sammen med andre risikofaktorer som utfordringer innen psykisk helse, utenforskap, rusbruk, og ustabile oppvekstsvilkår. Til tross for enkelte alvorlige utviklingstrekk er det viktig å understreke at majoriteten av ungdom i Nordland, så vel som nasjonalt, ikke begår kriminalitet.

8. Ungdomskriminalitet i Nordland frem mot 2026

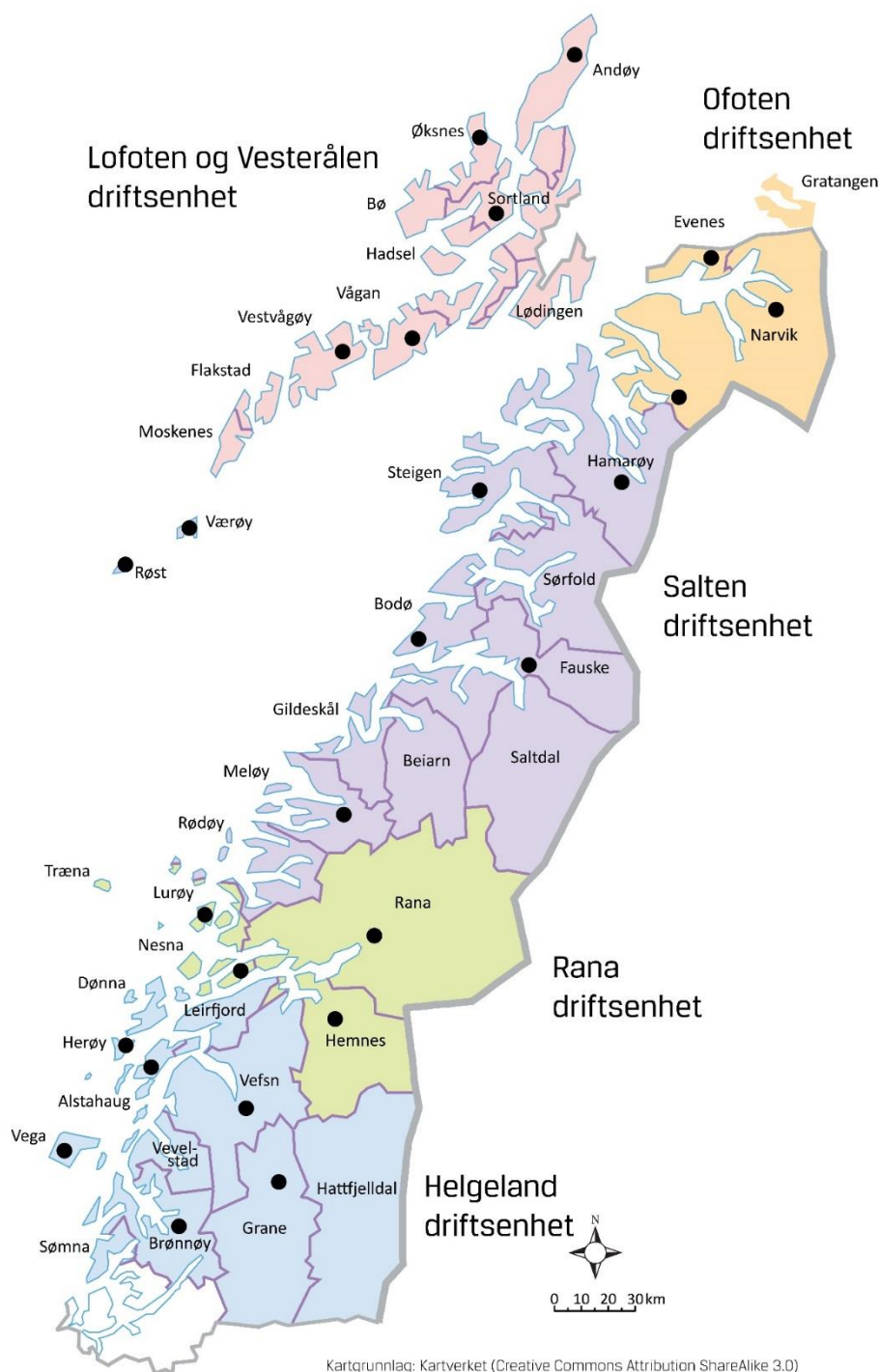
Basert på utviklingstrekk i ungdomskriminaliteten i Nordland politidistrikt, og andre distrikt de siste årene, kan det forventes at kriminalitetsbildet blant barn og unge i 2026 vil være stabilt.

Det er forventet at vold og trusler fortsatt vil være blant de mest fremtredende kriminalitetskategoriene. Sosiale medier vil fortsette å fungere som både en arena for trusler og en forsterkende faktor i konflikter mellom ungdom, spesielt gjennom deling av voldsvideoer og bruk av digitale plattformer til å skape frykt og status.

Kvalitative intervjuer og selvrapporteringsdata tyder på at bruken av narkotika blant ungdom kan være økende, særlig i bynære strøk og blant eldre ungdom. Det forventes at det fortsatt vil være misforhold mellom faktisk bruk av narkotika og politiets registreringer i form av straffesaker i 2026.

Seksuallovbrudd i form av spredning av seksualisert innhold på nett kan øke i omfang. Dette grunnes i en kombinasjon av lav terskel for deling, manglende konsekvensforståelse og svak digital dømmekraft blant ungdom.

Vedlegg – Oversikt over driftsenheter i Nordland PD

Ungdomskriminalitet Nordland PD

Utgitt: 30.05.25

Utgiver: Nordland PD